

LAUSUNTO

4.2.2013

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ

Viite: Lausuntopyyntö 17.1.2013 STM/144/2013

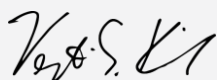
Asia: Lausunto Euroopan komission ehdotuksesta uudeksi tupakkatuotedirektiiviksi

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry on valtakunnallisten sosiaali- ja terveysjärjestöjen kattojärjestö. SOSTE on sosiaali- ja terveystieteellinen vaikuttaja ja asiantuntijajärjestö, joka rakentaa sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edellytyksiä yhteistyössä jäsenyhteisöjensä kanssa. SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n varsinaisina jäseninä on 183 valtakunnallista sosiaali- ja terveysalan järjestöä ja yhteistyöjäseninä 62 muuta sosiaali- ja terveysalan toimijaa.

Liitteenä SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n lausunto.

Lisätietoja:

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry

Vertti Kiukas
Pääsihteeri

SOSTE

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry
SOSTE Finlands social och hälsa rf
SOSTE Finnish Society for Social and Health

www.soste.fi

Yleistä

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry kiittää saamastaan lausuntopyyntöä. SOSTEn ja monien jäsenyhteisöjen mielestä uusi tupakkatuotedirektiivi on yksi tärkeimmistä lähitulevaisuuden toimenpiteistä kansanterveyden edistämisen kannalta.

Tupakka on merkittävin vältettävissä oleva terveysriski EU-maissa. Se aiheuttaa vuosittain lähes 700 000 ennenaikaista kuolemaa. Noin 50 % tupakoitsijoista kuolee ennenaikaisesti (keskimäärin 14 vuotta aikaisemmin kuin tupakoimattomat) ja merkittävä osa ihmisistä EU:n jäsenmaissa kärsii tupakointiin liittyvistä sairauksista, millä on vaikutusta kansantalouteen, yhteiskuntaan ja terveydenhuoltoon. Lainsäädännöllä on mahdollisuus edistää eurooppalaisten hyvinvointia ja terveyttä merkittävästi. Lisäksi tupakkapoliittiset toimenpiteet hyödyttävät myös taloutta.

Suomi on ollut tupakkapolitiikan mallimaita. Vuonna 2010 astui voimaan tupakkalaki, jonka tavoitteena on tupakkatuotteiden käytön loppuminen kokonaan vuoteen 2040 mennessä. Tätä tavoitetta voidaan pitää ainutlaatuisena koko maailmassa. Tällä hetkellä tupakoinnin yleisyys on 20 prosentin luokkaa, joka on alhaisimpia Euroopassa (EU:ssa 28 % koko väestöstä).

Eurooppalaiset kannattavat rajoituksia tupakkalainsäädäntöön mm. 57 prosenttia väestöstä kannattaa logojen, värien ja muiden mainoselementtien kieltämistä pakkauksissa. Kuitenkin tupakkatuotteiden käyttö EU:ssa vähenee hitaasti, Eurobarometrin mukaan prosentin kolmessa vuodessa. Uudet toimet ovat tarpeellisia, jotta tuotteiden käyttö vähenisi, koska kyseessä ei ole mikä tahansa tuote vaan riippuvuutta aiheuttava vaarallinen tuote.

Vuodelta 2001 peräisin oleva tupakkatuotedirektiivi (2001/37/EY) on Euroopan tupakkapolitiikan ja -sääntelyn avaininstrumentti. Uudet tutkimustulokset ja muuttuvat kansainväliset markkinaolosuhteet edellyttävät direktiivin toimivuuden arviointia ja uudistamista. Direktiivin tehtävänä on turvata sisämarkkinoiden asianmukainen toimivuus ja korkeatasoinen terveydensuojelu.

Tupakkatuotedirektiivin tarkistuksella edistetään EU:n yleistä tavoitetta edistää kansojensa hyvinvointia ja Eurooppa 2020 –strategian tavoitteita. Tarkistuksessa on keskitytty viiteen toiminta-alaan: 1) savuttomat tupakkatuotteet ja soveltamisalaan kuuluvien tuotteiden määrittelyn laajentaminen, 2) pakkaukset ja pakkausmerkinnät 3) ainesosat/lisäaineet 4) valtioiden rajat ylittävä etämyynti ja 5) jäljitettävyys ja turvaominaisuudet.

Tupakkatuotedirektiivin tarkistamisessa keskitytään tuotteisiin, jotka ovat erityisen houkuttelevia nuorten kannalta.

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys haluaa nostaa lausunnossaan esille seuraavia asioita:

I luku: Ainesosat ja päästöt

Yhdenmukaistettu ilmoitusmalli ja pakollinen ilmoittaminen luo tasapuoliset toimintaedellytykset ja helpottaa tietojen keruuta, analysointia ja seuranta.

Tähän osioon olisi hyvä liittää tarkempi selvennys sähkötupakan sisältämistä sallituista ainesosista.

II luku: Pakkausmerkinnät ja pakkaukset

Ehdotuksessa puututaan nykyiseen pirstoutuneeseen kehitykseen jäsenvaltioissa, etenkin kuvavaroitusten osalta. Ehdotuksella varmistetaan, että terveystietoisuudet tuodaan tehokkaasti esiin ja jätetään tietty tila pakkauksiin tuotemerkkien esittämistä varten.

Tupakkatuotteiden vähittäismyyntipakkauksien tulisi olla geneerisiä. Tämä maininta puuttuu ko. kohdasta.

Poltettavaksi tarkoitettua tupakkaa koskevat yhdistetyt terveystietoisuudet

Direktiivitekstissä todetaan sivulla 32 kohdassa b) seuraavasti: ”Niihin on sisällytettävä tupakoinnin lopettamista koskevia tietoja, kuten puhelinnumero, sähköpostiosoite ja/tai internetiosoite, josta kuluttajat saavat tietoa ohjelmista, joita on tarjolla niiden tueksi, jotka haluavat lopettaa tupakoinnin”

SOSTEn näkemyksen mukaan puhelinnumeron pitäisi olla pakollinen. Tämä takaa kaikille sosiaaliryhmille ”matalan kynnyksen” etsiä apua ja tukea tupakoinnin lopettamiseen.

IV luku: Tupakkatuotteiden valtioiden rajat ylittävä etämyynti

SOSTEn näkemyksen mukaan Internetin kautta tapahtuva myynti tulisi kieltää kokonaan. Samoin nuuskan myyntirajoituksia tulisi tiukentaa (esim. Ruotsista laivamyyntiin vaikuttaminen).

V luku: Uudet tupakkatuotteet

Uusien tupakkatuoteryhmien lanseeraamisen suhteen tulisi direktiiviä tiukentaa edelleen. Tavoitteena olisi pyrkiä estämään uusien tupakkatuotteiden pääsy markkinoille.

Tekstissä käytetään tupakan yhteydessä termiä ”kulutushyödyke”. Tämä vääristää kansalaisten käsitystä tupakkatuotteiden terveystietoisuudesta. Savukkeissa tulisi kieltää myös muut tarpeettomat lisäaineet (esim. riippuvuutta lisäävät yhdistelmät). Lähtökohtaisesti savukkeisiin ei tulisi voida lisätä mitään lisäaineita tai ominaisuuksia, jotka a) lisäävät riippuvuuden syntymistä/nopeuttavat sitä (esimerkiksi EHDOTUS, sivu 17 kohta 16 ja 17 ja Yhteiset säännökset sivu 29-30 kohta 4. kielletyt lisäaineet, puuttuu riippuvuuteen vaikuttavien aineiden osuus) b) saattavat lisätä tupakoivan sairausriskiä muutoin (esim. itsestään sammuvien savukkeiden vaikutusta tupakoijien terveyteen ei ole tutkittu, se kuitenkin lisää syvään hengittämistä, koska savuke palaa huonommin ja siten mahdollisesti voimistaa tupakan haitta-aineiden imeytymistä elimistöön). Muiden kuin tupakan luonnollisten ominaisuuksien aiheuttamaa haittaa tulisi minimoida ja vähintään olla tutkimusta sen tueksi (jos savukkeisiin lisätään ominaisuuksia jotka eivät siihen kuulu).

Lopuksi

Tupakkatuotedirektiivin tarkistuksella on luotava edellytykset sille, että EU:n kansalaiset voivat tehdä harkittuja päätöksiä tupakkatuotteiden käytön terveysvaikutuksia koskevien täsmällisten tietojen perusteella. Myös tupakoitsijoiden on hyödyttävä tupakkatuotedirektiiviin sisältyvistä toimenpiteistä kuten terveysvaroitukset ja aineosien sääntely.

Kun lainsäädännöllä rajoitetaan valmistajien mahdollisuuksia tehdä tuotteista houkuttelevia, poistetaan samalla houkuttimia tupakoinnin aloittamiseen erityisesti nuorilla. Tämä on erityisen tärkeää siksi, että 70 prosenttia tupakoitsijoista aloittaa tupakoinnin ennen 18 vuoden ikää ja 94 prosenttia ennen 25 vuoden ikää.

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys osallistuu ja tuo myös jatkossa mielellään laajan jäsenistönsä näkemyksiä tupakkapoliittiseen keskusteluun.